

Suvremena psihologija 12 (2009), 1, 63-80

Izvorni znanstveni članak - UDK 159.922.5

FIZIČKA ATRAKTIVNOST KAO ODREDNICA SOCIOMETRIJSKOG STATUSA: MODERIRAJUĆI UTJECAJ SAMOPOŠTOVANJA I SOCIJALNE ANKSIOZNOSTI

Darija Zubić

Puls d.o.o.

Budmanijeva 1, 10000 Zagreb

darija.zubic@zg.t-com.hr

Josip Burušić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar

Trg Marka Marulića 19, 10000 Zagreb

Josip.Burusic@pilar.hr

Sažetak

U istraživanju u kojem je sudjelovalo 325 ispitanika iz nekoliko zagrebačkih srednjih škola, provjerava se odnos između fizičke atraktivnosti i sociometrijskog statusa, te se posebice ispituje jesu li samopoštovanje i socijalna anksioznost obilježja koja mijenjaju prirodu veze između fizičke atraktivnosti i sociometrijskog statusa. Rezultati pokazuju značajnu povezanost fizičke atraktivnosti i sociometrijskog statusa. Osobe procijenjene fizički atraktivnijim imaju u skupini vršnjaka bolji socijalni status. Pored fizičke atraktivnosti, samopoštovanje žena važno je za njihov sociometrijski status, odnosno kod muškaraca je osim njihova samopoštovanja bitna i odsutnost socijalne anksioznosti. Važan nalaz ovog istraživanja upućuje na značajan moderatorski utjecaj samopoštovanja na vezu fizičke atraktivnosti i sociometrijskog statusa - ta je veza slabija kod ispitanika s visokim samopoštovanjem nego što je to slučaj kada je riječ o ispitanicima nižeg samopoštovanja, kojima je fizička atraktivnost važnija u dosezanju višeg socijalnog statusa u skupini vršnjaka.

Glavne riječi: sociometrijski status, fizička atraktivnost, samopoštovanje, socijalna anksioznost

UVOD

Količina, struktura i kvaliteta socijalnih odnosa između djece i adolescenata i njihove socijalne okoline ima značajan utjecaj na cjelokupan razvoj i kasnije razvojne ishode (Hartup, 1989). U pravilu, istraživanja pokazuju visoku povezanost između ranih problema u uspostavljanju veza s vršnjacima i kasnijom lošijom prilagodbom i socijalizacijom pojedinaca (Parker i Asher, 1987; Kupersmidt, Coie i

Dodge, 1990). Osim važnosti u socijalnom razvoju, kvaliteta odnosa s vršnjacima utječe i na niz drugih aspekata kao što su kognitivni i moralni razvoj, razvoj govora, usvajanje spolnih uloga, agresivno ponašanje, školski uspjeh i slično (Parker i Asher, 1987).

Sociometrijski status, kao pokazatelj položaja pojedinca u socijalnoj strukturi grupe (Moreno, 1962) te time i značajan pokazatelj kvalitete i strukture socijalnih odnosa koje neki pojedinac ima, intenzivno je istraživano i dovođen u vezu s nizom obilježja (Jiang i Cillessen, 2005). Neki od njih su socijalna anksioznost i anksioznost općenito (Inderbitzen, Walters i Bukowski, 1997; La Greca i Stone 1993), fizička atraktivnost, socijalne vještine i ponašanje (Eronen i Nurmi, 2001; Wentzel, 2003), akademsko postignuće (Wentzel, 1991), agresivnost i prosocijalno ponašanje (Wentzel, 2003). Općenito se može reći da cijeli niz nalaza govori o snažnoj vezi između nedostatka socijalne potpore i lošeg fizičkog i mentalnog zdravlja pojedinca (Baumeister i Leary, 1995; Parker i Asher, 1987; Bagwell, Newcomb i Bukowski, 1998). Iz tih razloga veći je broj istraživanja u ovom području nastojao utvrditi vezu između prihvaćenosti od strane vršnjaka i samopercepcije te nekih bihevioralnih i socijalno-kognitivnih procesa (Asher i Coie, 1990; Jiang i Cillessen, 2005).

Jedan od zanimljivih i moguće važnih posrednika sociometrijskog statusa nekog pojedinca jest svakako njegov fizički izgled i stupanj fizičke atraktivnosti. Skup fizičkih značajki koji odražava fizičku atraktivnost predstavlja u osnovi prva i svima najdostupnija obilježja, koja često predstavljaju i prvu informaciju o nekoj osobi. Iz tog razloga fizička obilježja imaju veliku ulogu u stvaranju dojmova i kreiranju mišljenja o nekoj osobi. Osim toga, kako su to pojednostavljeno formulirali Dion, Berscheid i Walster (1972) "Što je lijepo, to je i dobro" istraživači su utvrdili da osobama koje se procjenjuju fizički atraktivnima ljudi dodjeljuju i pozitivnije (socijalno poželjnije) i druge značajke odnosno obilježja. Fizički atraktivne osobe procjenjuje se kao osobe koje imaju poželjnije osobine ličnosti, viši profesionalni status, kompetentnije u bračnim i roditeljskim ulogama, te općenito kao profesionalno i socijalno sretnijim ljudima (Eagly, Ashmore, Makhijani i Longo, 1991; Feingold, 1992; Langlois, Kalakanis, Rubenstein, Larson, Hallam i Smoot, 2000; Baumeister i Bushman, 2008).

Feingold (1992) je u svojoj meta analizi ustanovio da se s fizičkom atraktivnošću najviše povezuje toplina, socijalne vještine, druželjubljivost, dominacija i mentalno zdravlje, dok u najmanjoj mjeri, ali još uvijek značajno, inteligencija. Langlois, Kalakanis, Rubenstein, Larson, Hallam i Smoot (2000) u svoju su meta analizu uključili objavljena istraživanja na temu facijalne atraktivnosti, fizičke atraktivnosti i ljepote u periodu od 1932. do 1999. Njihovi nalazi potvrđuju višestruke efekte fizičke atraktivnosti koji upućuju na to da se fizički atraktivna djeca općenito procjenjuju bolje i na drugim karakteristikama kao što su područja akademske i interpersonalne kompetencije, socijalnog utjecaja i prilagodbe. Također, atraktivnim osobama se posvećuje više pažnje, više su nagrađivani, postoji više pozitivne socijalne interakcije, ljudi su skloniji suradnji s atraktivnim osobama i više im pomažu (Langlois, Kalakanis, Rubenstein, Larson, Hallam i Smoot, 2000).

Kako se u ovim istraživanjima najveći problem pojavljuje u raznolikim određenjima što označava pojam fizičke atraktivnosti (Patzner, 1985), tako ne postoji jednoznačan postupak i mjera kojim se može utvrditi je li netko fizički atraktivan, pa su se u dosadašnjim istraživanjima kao odrednice fizičke atraktivnosti koristile različite tjelesne dimenzije, materijalni dodaci poput odjeće i kozmetike, nefizičke karakteristike poput ugleda i postignuća te okolinski faktori. Zbog nepostojanja jednoznačne, definicije u istraživanjima se uobičajeno koristi *metoda konsenzusa* - ako velik broj procjenitelja neku osobu smatra atraktivnom, onda se ta osoba smatra reprezentativnom za taj stupanj atraktivnosti (Patzner, 1985). Dosadašnja istraživanja (npr. Vaughn i Langlois, 1983; Kleck, Richardson i Ronald, 1974; Hawley, Johnson, Mize i McNamara, 2007) upućivala su na opravdanost pretpostavke da se poboljšava sociometrijski status djece koja su procijenjena fizički atraktivnijim – kako kod predškolske tako i kod školske djece, pri čemu je izraženija povezanost kada je riječ o djevojčicama.

Pri tomu je pored utvrđivanja same moguće povezanost između fizičke atraktivnosti i poželjnijeg socijalnog statusa u skupini vršnjaka, potrebno razmotriti koji se psihološki procesi mogu pojaviti ili se pojavljuju unutar tako zamišljenog odnosa. Prvi od njih, koji zasigurno može biti u značajnijoj vezi i s pojedinčevim socijalnim statusom i s fizičkim izgledom, ali može i moderirati odnos fizičke atraktivnosti i socijalnog statusa, jest svakako samopoštovanje. Najzanimljivija teorija koja predstavlja uporište ovim pretpostavkama i upućuje na blisku vezu sociometrijskog statusa i samopoštovanja jest *teorija sociometra* (Leary, Tambor, Terdal i Downs, 1995). Štoviše, Leary i Baumeister (2000) u samopoštovanju vidi mjerilo kvalitete odnosa s drugim ljudima, te je ono zapravo odgovor na tuđu (socijalnu) evaluaciju. Smanjenje samopoštovanja koje se pojavljuje, u osnovi, prema teoriji sociometra, upućuje na slabu ili sniženu prihvaćenost od strane socijalne okoline.

Vodeći se ovom teorijom, lako možemo primijetiti kako je priroda samopoštovanja neodvojiva od sociometrijskog statusa osobe, bilo da samopoštovanje razumijevamo kao mjeru realnog ili zamišljenog sociometrijskog statusa, bilo kao njegovo moguće ishodište. Tim se nastavlja poimanje izneseno još u pionirskim razmatranjima Coopersmitha (1967), koji je u operacionalizaciji samopoštovanja pošao od toga da je visoko samopoštovanje povezano s više obilježja, među kojima značajno mjesto ima i visok sociometrijski status pojedinca.

Empirijska istraživanja prilično zadovoljavajuće podupiru teoriju sociometra. Primjerice, pojavljuju se promjene u samopoštovanje kao rezultat socijalne prihvaćenosti i odbačenosti (Anthony, Holmes i Wood, 2007), a događaji koji se odvijaju u socijalnom okruženju imaju veći utjecaj na njega od privatnih događaja pojedinca (Denissen, Penke, Schmitt i van Aken, 2008). Objašnjenja takvih nalaza polaze od toga da događaji u socijalnom okruženju više utječu na to hoće li pojedinac biti prihvaćen ili odbačen (Leary i Baumeister, 2000). Također, obilježja na kojima će se zasnivati nečije samopoštovanje ovise o važnosti koju im socijalna okolina pridaje, a individualne razlike u samopoštovanju povezane su sa stupnjem u kojem ljudi

vjeruju da su prihvaćeni odnosno odbačeni (Leary i Baumeister, 2000; Baumeister, Campbell, Krueger i Vohs, 2003; Anthony, Holmes i Wood, 2007). Chiu (2001) svojim istraživanjima potvrđuje kako postoje i određene međukulturalne sličnosti. Uspoređujući vezu između samopoštovanja i sociometrijskog statusa kod američke i kineske djece, zaključuje kako postoje sličnosti unutar ovih kultura - djeca visoka na sociometrijskom statusu pokazuju značajno viši stupanj samopoštovanja od djece koja su na sociometrijskom statusu prosječno ili nisko ocijenjena.

Kako se vidi, samopoštovanje je svakako jedno od obilježja koje je (pozitivno) povezano sa socijalnim statusom u nekoj vršnjačkoj skupini. Socijalna anksioznost, pak, s druge strane, predstavlja obilježje koje može smanjivati socijalnu uspješnost te, u ekstremnim slučajevima, predstavljati realnu prepreku na putu izgradnje željenog socijalnog položaja unutar socijalne skupine. Niz je autora koji se slažu u mišljenju da pojedinci socijalno anksioznog ponašanja pokazuju izraženiju razinu poremećaja u socijalnim situacijama, što uključuje socijalno povlačenje i izbjegavanje (La Greca i Stone, 1993; Crick i Ladd, 1993; Hymel, Vaillancourt, McDougal i Renshaw, 2002). Pored toga, socijalno anksiozni su više usmjereni na to da izbjegnu stvaranje lošeg dojma o sebi nego na aktivno stvaranje pozitivnog dojma, što dodatno može utjecati na poteškoće u socijalnoj uspješnosti (Schlenker i Leary, 1982).

Nalazi Rubina, LeMare i Lollis (1990) upućuju na to kako neka djeca već kod rođenja imaju predispozicije za bihevioralnu inhibiciju. Takva inhibicija kasnije rezultira neuspjehom u uspostavljanju veza s vršnjacima, što uzrokuje nedostatno razvijanje socijalnih vještina, te nadalje vodi k anksioznosti, nesigurnosti i povlačenju. Krajnji ishod često je negativna reputacija takvog djeteta među vršnjacima. Duncan i Cohen (1995), Coie i Kupersmidt (1983) naglašavaju kako se povučenost smatra devijantnom među vršnjacima te u konačnici može uzrokovati odbacivanje, izolaciju ili čak različite oblike viktimizacije takvog djeteta.

Dodatna potpora važnosti razmatranja povezanosti socijalne anksioznosti i međuvršnjačkih veza može se pronaći u istraživanjima La Greca i Stonea (1993), koji izvještavaju o značajnoj negativnoj korelaciji između prihvaćenosti djeteta i njegova stupnja socijalne anksioznosti. Prema njihovim nalazima, najveći stupanj socijalne anksioznosti pokazuju djeca koja spadaju u skupinu zanemarenih na sociometrijskom statusu. Kada se mjera socijalne anksioznosti korištena u njihovu istraživanju iskazuje po subskalama, djeca koja pripadaju skupinama zanemarenih i odbačenih pokazala su veći strah od negativne evaluacije od popularne i prosječne djece. Pritom zanemarena djeca pokazuju najveći socijalni poremećaj i najveću tendenciju prema socijalnom izbjegavanju od preostale tri grupe.

Prema nekim istraživanjima uloga socijalne anksioznosti u određenju sociometrijskog statusa još je važnija kod adolescenata. Inderbitzen, Walters i Bukowski (1997) u svom istraživanju pronalaze da adolescenti smješteni u sociometrijske skupine zanemarenih i odbačenih pokazuju značajno veću socijalnu anksioznost od onih koji su klasifikacijom raspoređeni u skupine prosječnih, popularnih i ambivalentnih.

Uvažavajući dosadašnje spoznaje, temeljni cilj ovoga istraživanje ogleda se u detaljnijem razmatranju izravnog odnosa između fizičke atraktivnosti i socijalnog položaja unutar skupine vršnjaka, te ispitivanju mogućeg posredujućeg utjecaja koje bi samopoštovanje i socijalna anksioznost mogle imati. Pored općeg odnosa, nužno je ispitati i provjeriti da li se očekivani odnosi pojavljuju u slučaju djevojaka i mladića na istovjetan način, odnosno da li se tu pojavljuju pojedine razlike.

METODA

Sudionici ispitivanja

U istraživanju su sudjelovali učenici trećih i četvrtih razreda zagrebačkih gimnazija, njih ukupno 325. Od toga je 190 učenika (58%) prirodoslovno-matematičkog smjera, a preostalih 135 (42%) je općeg smjera. Broj učenika trećih razreda u uzorku iznosi 154 (47,4%), dok je učenika četvrtih razreda bilo 171 (52,6%). U uzorku je 174 (53,5%) mladića i 151 (46,5%) djevojka.

Instrumenti

Cijeli protokol s instrumentima sastojao se od Sociometra, Skale interakcijske anksioznosti, Skale samopoštovanja, Marlowe-Crowne skale socijalne poželjnosti, procjene fizičkog izgleda te dodatnih pitanja koja uključuju spol i dob.

Sociometar

Sociometar je bio konstruiran na način da je svaki učenik svakog drugog učenika mogao pojedinačno ocijeniti na ljestvici od 1 do 5 (pri čemu 1 označava *uopće se ne bih družio s tom osobom*, a 5 *vrlo rado bih se družio s tom osobom*). Pored ove skalne procjene, koja je korištena kao mjera sociometrijskog statusa, sociometar je također uključivao i tzv. tehniku nominacije (Massen, Van der Linden i Akkermans, 1997), odnosno sadržavao je po 10 praznih rubrika u koje su ispitanici prema rangovima trebali upisati 5 najpoželjnijih (počevši od najpoželjnijeg) i 5 najmanje poželjnih (počevši od najnepoželjnijeg) vršnjaka iz razreda. Rezultati koji se odnose na tehniku nominacije kao postupka utvrđivanja sociometrijskog statusa nisu izloženi u ovom radu budući da nadilaze opseg i ciljeve ovog rada.

Procjena fizičke atraktivnosti

Učenici su ocjenjivali fizičku atraktivnost svakog učenika na Likertovoj skali od 1 do 5, gdje 1 označava najniži stupanj, a 5 najviši stupanj fizičke atraktivnosti.

Kao pokazatelj fizičke atraktivnosti izračunana je prosječna procjena za svakog učenika.

Skala interakcijske anksioznosti (Leary, 1983)

Skalu je konstruirao Leary (1983), a preveo Burušić (2003) i sastoji se od ukupno 15 čestica s Likertovom skalom kao formatom za odgovore (1 do 5). Viši rezultat na skali označava veći stupanj socijalne anksioznosti. Primjeri čestica su: “*Često se čak i pri slučajnim susretima osjećam nervozno*” ili “*Kada razgovaram s nekim tko je za mene autoritet, primjećujem da postajem nervozan*”.

Skala samopoštovanja (Rosenberg, 1965)

Samopoštovanje ispitanika operacionalizirano je Rosenbergovom skalom samopoštovanja (Rosenberg, 1965). Sastoji se od 10 čestica s rasponima odgovora od 0 do 4 (0 – *uopće se ne slažem*, 4 – *potpuno se slažem*). Veći rezultat na skali označava viši stupanj samopoštovanja. Primjeri čestica su: “*Općenito govoreći, zadovoljan sam sobom*” ili “*S vremena na vrijeme osjećam da ništa ne vrijedim*”.

Marlowe-Crowne skala socijalne poželjnosti (Crowne i Marlowe, 1964)

Tendencija socijalno poželjnog odgovaranja mjerena je Marlowe-Crowne skalom socijalne poželjnosti, koja ima 13 čestica, od kojih njih 8 opisuju socijalno nepoželjna, ali uobičajena ponašanja, a preostalih 5 socijalno poželjna, ali neuobičajena ponašanja. Odgovori na čestice su *točno* i *netočno*. Mogući raspon rezultata iznosi od 0 do 13, a veći rezultat predstavlja viši stupanj socijalno poželjnog odgovaranja odnosno veću potrebu za odobravanjem. Primjeri čestica ove skale su “*Bilo je slučajeva da sam neke ljude iskoristio*” ili “*Uvijek priznam kada učinim neku pogrešku*”.

U Tablici 1. prikazani su osnovni deskriptivni rezultati o ovim instrumentima dobiveni u istraživanju.

Tablica 1. Osnovni deskriptivni rezultati ispitivanih obilježja (N = 325)

	<i>M</i>	<i>SD</i>	Raspon
Sociometrijski status	3,3	0,53	1,8–4,4
Fizička atraktivnost	3,2	0,63	1,6–4,9
Socijalna anksioznosti	36,4	10,59	15–67
Samopoštovanje	30,6	7,04	4–40
Socijalna poželjnost	6,0	2,86	0–13

Postupak

Podaci su prikupljeni u četiri navrata tijekom 2006. godine, skupnim ispitivanjem, za svaku školu posebno. Ispitanici su dobili opću uputu kako ispunjavati upitnike. Kako bi se očuvala anonimnost, ispitanici su sami (svi jednakim redoslijedom, prema verbalnoj uputi) upisali imena i prezimena na naljepnicu na sociometru, koju su nakon ispunjavanja cijelog protokola odlijepili i bacili. Na svakom sociometru je pored naljepnice bio ispisani niz predefiniраних rednih brojeva. Uparivanje upitnika i sociometra postignuto je tako što je svaki ispitanik, nakon ispisaniх imena, na upitnik unio broj koji je stajao pored njegova imena na sociometru. Nakon ovakvog postupka i upute, ispitanici su redom ispunjavali prvo sociometar, zatim Skalu interakcijske anksioznosti, Skalu samopoštovanja, Marlowe-Crowne skalu socijalne poželjnosti te na kraju osobne podatke (dob, spol i sl.).

Statistička analiza podataka

Statistička obrada podataka temelji se na nekoliko različitih postupaka i pristupa. Nakon deskriptivnih pokazatelja i nužne korelacijske matrice utvrđenih za sva ispitivana obilježja, multiplom regresijskom analizom, provjeren je doprinos pojediniх obilježja objašnjenju sociometrijskog statusa. Budući da je svaki ispitanik bio ocijenjen na sociometru onoliko puta koliko ima učenika u njegovu razredu, njegov sociometrijski status formirali smo kao skalnu procjenu (Massen, Van der Linden i Akkermans, 1997) koja odražava njegov ukupni prosjek ocjena od 1 do 5 koje je dobio od učenika, pri čemu viši prosječni rezultat upućuje na bolji sociometrijski status. Na jednak način operacionalizirana je procjena fizičke atraktivnosti za svakog ispitanika. Moderatorski utjecaj socijalne anksioznosti i samopoštovanja na vezu između fizičke atraktivnosti i sociometrijskog statusa ispitan je hijerarhijskom regresijskom analizom. Za testiranje utjecaja moderatora formirane su posebne varijable koje predstavljaju umnožak fizičke atraktivnosti i socijalne anksioznosti (za moderatorsko djelovanje socijalne anksioznosti) i fizičke atraktivnosti i samopoštovanja (kada je moderator samopoštovanje). U prvom koraku, u analizu je uključen samo prediktor (fizička atraktivnost), u drugom prediktor i moderator, a u trećem ove dvije varijable i nova varijabla koja čini njihovu interakciju (umnožak prediktora i moderatora). Moderatorski utjecaj promatran je kroz značajnost interakcijske varijable kao prediktora i kroz promjenu postotka objašnjene varijance kriterija u trećem stupnju analize (Baron i Kenny, 1986).

Budući da smo u istom istraživanju testirali i prediktorski i moderatorski doprinos socijalne anksioznosti i samopoštovanja (dakle, očekivale su se i izravne korelacije kao i moderatorski utjecaj osobina ličnosti na vezu fizičke atraktivnosti i sociometrijskog statusa), prije postupka testiranja moderatorskog utjecaja obilježja su centrirana na način da se od bruto rezultata na svakom od obilježja oduzima iznos aritmetičke sredine tog obilježja. Centriranjem varijabli smanjuje se efekt multikolinearnosti i beta koeficijente čini nešto interpretabilnijima (Baron i Kenny, 1986).

REZULTATI

Na samom početku utvrdili smo kakva je međusobna povezanost sociometrijskog statusa s fizičkom atraktivnošću, samopoštovanjem, socijalnom anksioznošću, spolom, te tendencijom socijalno poželjnog odgovaranja. Iznosi povezanosti svih obilježja u analizi prikazani su u Tablici 2.

Većina obilježja ne ostvaruje po iznosima međusobno visoke povezanost, uz izuzetak povezanosti sociometrijskog statusa i procjene fizičke atraktivnosti ($r = 0,62$, $p < 0,01$). Sociometrijski status je značajno, negativno, povezan sa stupnjem socijalne anksioznosti ($r = -0,24$, $p < 0,01$), a pozitivnu povezanost nalazimo sa samopoštovanjem ($r = 0,38$, $p < 0,01$). Povezanost između sociometrijskog statusa i spola ispitanika po iznosu je niska ($r = -0,12$, $p < 0,05$) a, budući da su ispitanici označeni s 1, a ispitanice s 2, govori kako se muškim ispitanicima općenito pridavane više ocjene na sociometru nego ženskim. Tendencija socijalno poželjnog odgovaranja ne ostvaruje značajnu povezanost sa sociometrijskim položajem.

Međusobnu povezanost ovih obilježja izračunali smo odvojeno za muške i za ženske ispitanike, što je prikazano u Tablici 3.

Tablica 2. Stupanj povezanosti istraživanih obilježja (N = 325)

	2.	3.	4.	5.	6.
1. Sociometrijski status	-0,24**	0,38**	-0,11	0,62**	-0,12*
2. Socijalna anksioznost		-0,25**	-0,13*	-0,13*	-0,00
3. Samopoštovanje			0,17**	0,19**	-0,09
4. Socijalna poželjnost				-0,13*	0,09
5. Procjena fizičkog izgleda					0,18**
6. Spol					

*($p < 0,05$) **($p < 0,01$)

Tablica 3. Povezanost istraživanih obilježja kod muških (N=174) i ženskih ispitanika (N = 151)

	Mladići				Djevojke			
	2.	3.	4.	5.	2.	3.	4.	5.
1. Sociometrijski status	-0,41**	0,36**	-0,12	0,71**	-0,03	0,39**	-0,06	0,59**
2. Socijalna anksioznost		-0,32**	-0,14	-0,29**		-0,16*	-0,12	0,05
3. Samopoštovanje			0,17**	0,14			0,18*	0,29**
4. Socijalna poželjnost				-0,15*				-0,14
5. Procjena fizičkog izgleda								

*($p < 0,05$)**($p < 0,01$)

Kao što je već i na prvi pogled vidljivo, međusobne povezanosti prilično se razlikuju u slučaju mladića odnosno djevojaka. Kod mladića, fizička atraktivnost ostvaruje još veću povezanost sa sociometrijskim statusom ($r = 0,71$, $p < 0,01$) nego što je slučaj na ukupno izračunanim rezultatima, dok u slučaju djevojaka ta veza nešto slabi ($r = 0,59$, $p < 0,01$). Iznos povezanosti sociometrijskog statusa i socijalne anksioznosti u slučaju mladića se povećava ($r = -0,41$, $p < 0,01$), dok se povezanost u slučaju djevojaka gubi ($r = -0,03$, $p > 0,05$). Drugim riječima, nasuprot mladićima, očito je da kod djevojaka socijalna anksioznost nije povezana i ne doprinosi objašnjenju njihova sociometrijskog statusa. Slične razlike između mladića i djevojaka pronalazimo i u slučaju povezanosti socijalne anksioznosti i fizičke atraktivnosti, koja je veća kod mladića, dok je kod djevojaka odsutna, odnosno samopoštovanja i fizičke atraktivnosti, koja je izraženija kod djevojaka.

Već i dosadašnji izloženi rezultati upućuju na važnu spoznaju da je odnos socijalnog položaja u skupini vršnjaka te ispitivanih obilježja različito strukturiran kod djevojaka odnosno mladića. Sagledano u nešto širem kontekstu, izloženi rezultati svjedoče kako vršnjaci u procjeni koliko bi se rado družili i provodili vrijeme s nekim od učenika unutar vršnjačke skupine u obzir uzimaju po svemu sudeći različite kriterije kada su u pitanju osobe različitog spola. Iz tih razloga, u analizama koje slijede, svi su izračuni učinjeni zasebno za djevojke odnosno za mladiće.

Multiplom regresijskom analizom provjerili smo u kojoj je mjeri zahvaćenim obilježjima moguće objasniti sociometrijski status te smo utvrdili koliki je u objašnjenju pojedinačni doprinos svakog od njih. Dobiveni rezultati prikazani su u Tablici 4.

Kod mladića sva tri obilježja značajno doprinose objašnjenju sociometrijskog statusa. Najveći doprinos ima procjena fizičkog izgleda ($\beta = 0,62$, $t = 11,74$, $p < 0,01$) nakon koje slijedi samopoštovanje ($\beta = 0,24$, $t = 4,66$, $p < 0,01$). Najmanji, ali i

Tablica 4. Regresijska analiza sociometrijskog statusa na fizičku atraktivnost, socijalnu anksioznost, samopoštovanje, socijalnu poželjnost i spol na ukupnom uzorku te zasebno za muške ($N = 174$) i ženske ispitanike ($N = 151$)

Prediktor	Mladići			Djevojke		
	β	t	p	β	t	p
Procjena fizičkog izgleda	0,62	11,74	0,00	0,56	8,00	0,00
Socijalna anksioznost	-0,16	-2,99	0,00	-0,01	-0,10	0,92
Samopoštovanje	0,24	4,66	0,00	0,20	2,82	0,01
Socijalna poželjnost	-0,09	-1,73	0,09	-0,03	-0,39	0,70
Spol						
Regresijski model (završna solucija)	R = 0,78; R ² = 0,60 R ² _{kor} = 0,59 F _(4,167) = 63,14; p < 0,01			R = 0,65; R ² = 0,42 R ² _{kor} = 0,40 F _(4,137) = 24,71; p < 0,01		

dalje statistički značajan doprinos ima socijalna anksioznost ($\beta = -0,16$, $t = 2,99$, $p < 0,01$). S ova tri obilježja objašnjeno je čak 60,2% varijance sociometrijskog statusa mladića ($R = 0,78$; $R^2 = 0,60$; $F_{(4,167)} = 63,14$; $p < 0,001$). Kod djevojaka samo dva obilježja značajno doprinose objašnjenju sociometrijskog statusa - procjena fizičkog izgleda ($\beta = 0,56$, $t = 8,00$, $p < 0,01$) te samopoštovanje ($\beta = 0,20$, $t = 2,82$, $p < 0,01$), a ukupno je zadržanim modelom objašnjeno 41,9% varijance, što je dosta manje nego kod mladića ($R = 0,65$; $R^2 = 0,42$; $F_{(4,137)} = 24,71$; $p < 0,01$).

Moderirajući utjecaj samopoštovanja

Hijerarhijskom regresijskom analizom provjerili smo moderira li samopoštovanje vezu između fizičke atraktivnosti i socijalnog statusa. Prije provedbe ove analize, kao što je naznačeno, centralizirali smo rezultate u svim obilježjima kako bismo smanjili multikolinearnost i osigurali interpretabilnost regresijskih koeficijenata. Rezultati za muške ispitanike prikazani su u Tablici 5, a za ženske ispitanike u Tablici 6.

Tablica 5. Regresijska analiza sociometrijskog statusa na fizičku atraktivnost sa samopoštovanjem kao moderatorom (muški ispitanici)

	Prediktor	Beta	t	p	R^2	R^2_{kor}	$F(R^2)$	ΔR^2	$F(\Delta R^2)$
1	Procjena fizičkog izgleda	0,71	13,12	0,00	0,50	0,50	172,18**		
2	Procjena fizičkog izgleda	0,67	13,28	0,00	0,58	0,57	114,80**	0,073	29,11**
	Samopoštovanje	0,27	5,39	0,00					
3	Procjena fizičkog izgleda	0,68	13,61	0,00	0,59	0,58	80,68**	0,014	5,88*
	Samopoštovanje	0,22	4,08	0,00					
	Fizički izgled $\times$ samopoštovanje	-0,13	-2,42	0,02					

*($p < 0,05$) **($p < 0,01$)

Tablica 6. Regresijska analiza sociometrijskog statusa na fizičku atraktivnost sa samopoštovanjem kao moderatorom (ženski ispitanici)

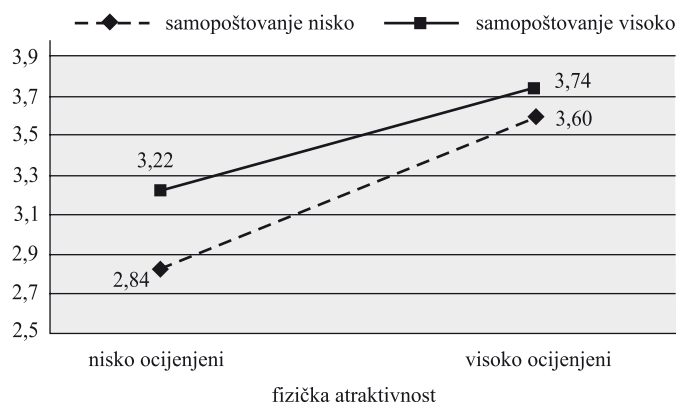
	Prediktor	Beta	t	p	R^2	R^2_{kor}	$F(R^2)$	ΔR^2	$F(\Delta R^2)$
1	Procjena fizičkog izgleda	0,59	8,97	0,00	0,35	0,35	80,45**		
2	Procjena fizičkog izgleda	0,52	7,89	0,00	0,40	0,39	49,63**	0,051	12,56**
	Samopoštovanje	0,24	3,55	0,00					
3	Procjena fizičkog izgleda	0,49	7,52	0,00	0,43	0,42	37,33**	0,031	8,03**
	Samopoštovanje	0,15	2,12	0,04					
	Fizički izgled $\times$ samopoštovanje	-0,20	-2,83	0,00					

*($p < 0,05$) **($p < 0,01$)

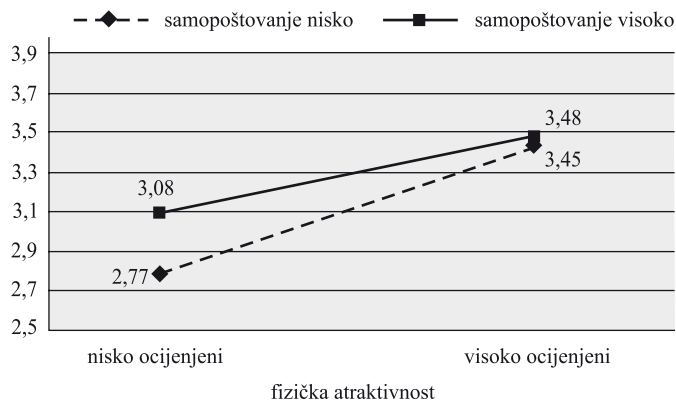
Kao što se iz izloženih rezultata vidi, samopoštovanje se pojavljuje kao moderator odnosa između fizičke atraktivnosti i sociometrijskog položaja kako kod mladića tako i kod djevojaka, pri čemu je ta slika nešto jasnija kod djevojaka. Uvrštenjem umnoška samopoštovanja i procijenjene fizičke atraktivnosti u trećem koraku u hijerarhijsku regresijsku analizu količina objašnjenje varijance značajno se povećava (mladići: $\Delta R^2 = 0,014$, $F = 5,88$, $p < 0,05$; djevojke: $\Delta R^2 = 0,031$, $F = 8,03$, $p < 0,01$), a standardizirani regresijski koeficijenti interakcije samopoštovanja i procijenjenog fizičkog izgleda statistički su značajni (mladići: $\beta = -0,13$, $t = 2,42$, $p < 0,05$; djevojke: $\beta = -0,20$, $t = 2,83$, $p < 0,01$). Kao što se vidi, samopoštovanje u interakciji s fizičkom atraktivnošću pomaže objašnjenju socijalnog statusa. Kako bismo lakše razumjeli način na koji samopoštovanje mijenja odnos fizičke atraktivnosti i socijalnog statusa u skupini vršnjaka, grafički smo prikazali dobivene rezultate, s tim da smo rezultate na prediktorskim i moderatorskim varijablama prethodno prisilno kategorizirali u dvije skupine: niže i više samopoštovanje odnosno nisko i visoko ocijenjena fizička atraktivnosti. Dobiveni ishod prikazan je na Grafikonu 1 odnosno Grafikonu 2.

Kao što se može vidjeti ispitanici s nižim samopoštovanjem općenito imaju niži status u skupini vršnjake, dok fizički atraktivniji općenito imaju viši status. No, i kao što se vidi, fizička atraktivnost nema toliki utjecaj na sociometrijski status kod pojedinaca s višim samopoštovanjem koliki ima kod pojedinaca s nižim samopoštovanjem.

Iz izloženih rezultata, jasno je kako se može zaključiti da samopoštovanje moderira odnos između fizičke atraktivnosti i sociometrijskog statusa, te da je fizička atraktivnost kod osoba nižeg samopoštovanja od veće važnosti kada se ocjenjuje sociometrijski položaj nego kod onih s visokim samopoštovanjem.

Grafikon 1. Moderatorski utjecaj samopoštovanja na vezu fizičke atraktivnosti i sociometrijskog statusa – Muški ispitanici

Grafikon 2. Moderatorski utjecaj samopoštovanja na vezu fizičke atraktivnosti i sociometrijskog statusa – Ženski ispitanici

Moderirajući utjecaj socijalne anksioznosti

Na sličan način ispitati li smo ovisi li stupanj povezanost između fizičke atraktivnosti i sociometrijskog statusa o socijalnoj anksioznosti ispitanika. Do koje mjere socijalna anksioznost moderira ovaj odnos možemo vidjeti iz rezultata prikazanih u Tablici 7 odnosno Tablici 8.

Prema dobivenom ishodu jasno je kako socijalna anksioznost ne moderira odnos fizičke atraktivnosti i sociometrijskog statusa, već je, kao što su ranije analize pokazale, samo dobar prediktor sociometrijskog statusa. Interakcija fizičke atraktivnosti i socijalne anksioznosti ni u jednom od modela nije statistički značajna uz razinu značajnosti od 5%, kao što nije statistički značajan ni porast u količini objašnjene varijance kada se interakcija uključi u regresijski model.

Tablica 7. Regresijska analiza sociometrijskog statusa na fizičku atraktivnost sa socijalnom anksioznošću kao moderatorom (muški ispitanici)

	Prediktor	Beta	t	p	R ²	R ² _{kor}	F(R ²)	ΔR ²	F(ΔR ²)
1	Procjena fizičkog izgleda	0,71	13,17	0,00	0,50	0,50	173,54**		
2	Procjena fizičkog izgleda	0,65	11,97	0,00	0,55	0,54	102,91**	0,044	16,52**
	Socijalna anksioznost	-0,22	-4,06	0,00					
	Procjena fizičkog izgleda	0,65	12,00	0,00	0,55	0,54	68,91**	0,003	0,96
3	Socijalna anksioznost	-0,19	-3,00	0,01					
	Fizički izgled × socijalna anksioznost	0,06	0,98	0,33					

*(p<0,05) **(p<0,01)

Tablica 8. Regresijska analiza sociometrijskog statusa na fizičku atraktivnost sa socijalnom anksioznošću kao moderatorom (ženski ispitanici)

	Prediktor	Beta	t	p	R ²	R ² _{kor}	F(R ²)	ΔR ²	F(ΔR ²)
1	Procjena fizičkog izgleda	0,59	8,94	0,00	0,35	0,35	80,01**		
2	Procjena fizičkog izgleda	0,60	8,98	0,00	0,36	0,35	40,38**	0,004	0,83
	Socijalna anksioznost	-0,06	-0,91	0,36					
	Procjena fizičkog izgleda	0,58	8,51	0,00	0,36	0,34	26,97**	0,002	0,46
3	Socijalna anksioznost	-0,06	0,91	0,36					
	Fizički izgled × socijalna anksioznost	-0,05	-0,68	0,50					

*(p<0,05) **(p<0,01)

RASPRAVA

Najvažnijim prediktorom sociometrijskog statusa u skupini vršnjaka pokazala se fizička atraktivnost pojedinca. Naime, ispitanici koji su procijenjeni fizički atraktivnijim ocijenjeni su i kao poželjniji u društvu vršnjaka. Ispitanici općenito pokazuju skromniju želju za društvom ispitanika koje ocjenjuju manje atraktivnima. Ovaj je nalaz u skladu s nizom istraživanja koja svjedoče da fizička atraktivnost ima jasnu ulogu u stvaranju dojmova i kreiranja mišljenja o nekoj osobi, kao i da je u suglasju s dobro znanim “Što je lijepo, to je i dobro” (Dion, Berscheid i Walster, 1972; Eagly, Ashmore, Makhijani i Longo, 1991; Feingold, 1992; Langlois, Kalakanis, Rubenstein, Larson, Hallam i Smoot, 2000).

Pored fizičke atraktivnosti samopoštovanje se pokazalo važnim prediktorom socijalnog položaja u skupini, kako kod mladića tako i kod djevojaka. Pojedinci s višim stupnjem samopoštovanja bolje su ocijenjeni na sociometrijskoj ljestvici od ispitanika s nižim samopoštovanjem. Ovaj nalaz moguće je tumačiti višestruko budući da u literaturi postoji mnoštvo objašnjenja veze samopoštovanja i socijalnih odnosa. Tako, sukladno Learyjevoj teoriji sociometra (Leary, Tambor, Terdal i Downs, 1995) samopoštovanje kod osobe i predstavlja evaluaciju interakcije sa socijalnom okolinom, što znači da ispitanici koji se osjećaju prihvaćeno, općenito imaju bolje vrednovanje sebe. Takvo objašnjenje nudi okrenutu perspektivu od naše polazne i govori nam da je samopoštovanje kod ispitanika nastalo kao posljedica njihove procjene vlastitog sociometrijskog statusa. Drugo objašnjenje nalazimo objašnjenju Baumeistera, Ticea i Huttona (1989), koja govore kako su osobe višeg samopoštovanja sklonije samouzdižućim prezentacijskim stilovima, dok osobe nižeg samopoštovanja pretežno predstavljaju sebe kroz različite zaštitničke strategije. Haupt i Leary (1997) također potvrđuju da osobe nižeg samopoštovanja češće očekuju da će biti odbačene od strane socijalne okoline. Iz te perspektive gledano,

sociometrijski status može biti čak i posljedica svojevrsnog *samoispunjujućeg pro-ročanstva* u kojem se osobe predstavljaju na određen način zbog svojih unaprijed postavljenih očekivanja o ishodu socijalne situacije.

Odrednica s najmanjim, ali ipak statistički značajnim doprinosom objašnjenju sociometrijskog statusa kod mladića jest stupanj socijalne anksioznosti. Mladići izraženije socijalne anksioznosti imaju manji rezultat na sociometrijskoj ljestvici. Kod djevojaka, sociometrijski status osoba ovisi o njihovoj fizičkoj atraktivnosti i stupnju samopoštovanja, ali ne i o razini njihove socijalne anksioznosti. Boucher (2004) u svom istraživanju pronalazi da djevojke češće same sebe procjenjuju kao socijalno anksiozne nego dječaci, što bi donekle moglo objasniti ovakve naše rezultate. Ona također govori da su socijalno anksiozne djevojke češće usamljene i odbaćene od strane vršnjaka nego socijalno anksiozni dječaci, što u našem istraživanju nije slučaj. Analiza spolnih razlika, te uzimanje u obzir povezanosti između stupnja socijalne anksioznosti i socijalne poželjnosti pokazuje da u našem istraživanju ne postoji značajna povezanost između spola i socijalne anksioznosti, kao niti spola i socijalno poželjnih odgovora. Zbog toga je izvjesno drugačije objašnjenje ovog nalaza, koje se prvenstveno temelji na spolnim ulogama. To objašnjenje leži u tradicionalnom pristupu muškim i ženskim spolnim ulogama, prema kojemu je za žensku osobu prihvatljivije da bude socijalno povučena nego za mušku. U adolescentskoj dobi ta je razlika u spolnim ulogama dosta izražena, te je uobičajeno očekivanje da dječaci moraju biti ti koji poduzimaju inicijativu u muško-ženskim interakcijama, pa je samim time socijalna anksioznost kod njih manje poželjna osobina.

Najvažnija spoznaja ovog istraživanja svakako je ona da samopoštovanje, za razliku od socijalne anksioznosti, moderira vezu fizičke atraktivnosti i sociometrijskog statusa i to na način da su ispitanici nižeg samopoštovanja u zadobivanju višeg socijalnog statusa više ovisno o vlastitoj fizičkoj atraktivnosti. Ovakav interakcijski efekt nešto je izraženiji kod ženskih nego kod muških ispitanika. Drugim riječima, kod osoba nižeg samopoštovanja fizička atraktivnost ima veću ulogu u objašnjenju sociometrijskog statusa. To znači da kod ispitanika s visokim samopoštovanjem nije toliko važno jesu li fizički atraktivni ili ne za položaj u društvu. Kod njih je porast popularnosti manje ovisan o porastu fizičke atraktivnosti nego kod ispitanika s niskim samopoštovanjem. Kod osoba s niskim samopoštovanjem prihvaćeniji su pojedinci koji su procijenjeni atraktivnijima. Osobe niskog samopoštovanja i niske procijenjene fizičke atraktivnosti najlošije su ocijenjene na sociometrijskoj ljestvici. Osobe visokog samopoštovanja i visoke procijenjene atraktivnosti najpopularnije su među vršnjacima.

Istraživana obilježja pokazala su se vrlo važnim u razmatranju socijalnog položaja u skupini vršnjaka budući da sva obilježja objašnjavaju između 40 i 60% varijance sociometrijskog statusa. Stoga se sa sigurnošću može zaključiti da fizička atraktivnost, samopoštovanje i socijalna anksioznost jesu svakako obilježja koja dobro predviđaju socijalni položaj pojedinca.

Postoji nekoliko mjesta za dopunu ovog istraživanja u narednim sličnim istraživanjima. Kako je u istraživanju ovakvog tipa zapravo nemoguće reći je li sociometrijski status uzrok ili posljedica, dodatna istraživanja eksperimentalnog tipa na ovu temu dala bi zasigurno potpuniju sliku. Također, bilo bi zanimljivo uključiti samoprocjenu sociometrijskog statusa u daljnje analize jer bi to omogućilo detaljniju provjeru teorije sociometra i doprinijelo lakšem utvrđivanju uzroka i posljedica. Metodološki gledano, određenu poteškoću u davanju pravog moderatorskog statusa samopoštovanju predstavlja njegova povezanost i sa socijalnim statusom i s fizičkom atraktivnošću, premda smo poduzeli mjere centriranja podataka koje je, u ovakvim slučajevima, jedino moguće učiniti. No time se problem multikolinearnosti u regresijskoj analizi smanjuje ali ne i u cijelosti eliminira. Daleko bi jasnija situacija bila kada bi obilježje čiji se moderatorski utjecaj istražuje bilo u nultim ili niskim povezanostima s drugim obilježjima. U stvarnosti je, tehnički gledano, takvu situaciju kada je riječ o samopoštovanju vrlo teško očekivati. Iz spoznaja do kojih se ovim istraživanjem došlo jasno je vidljivo kako samopoštovanje u odnosu fizičke atraktivnosti i socijalnog statusa ima zasigurno važnu ulogu i nije realno očekivati takvu odsutnost povezanosti.

LITERATURA

- Asher, S.R., Coie, J.D. (1990). *Peer rejection in childhood*. New York: Cambridge University Press.
- Anthony, D.B., Holmes, J.G., Wood, J.V. (2007). Social acceptance and self-esteem: Tuning the sociometer to interpersonal value. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92, 1024-1039.
- Bagwell, C.L., Newcomb, A.F., Bukowski, W.M. (1998). Preadolescent friendship and peer rejection as predictors of adult adjustment. *Child Development*, 69, 140-153.
- Baron, R.M., Kenny, D.A. (1986). The Moderator-Mediator Variable Distinction in Social Psychology Research. Conceptual, Strategic and Statistical Considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51, 1173-1182.
- Baumeister, R.F., Leary, M.R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117, 497-529.
- Baumeister, R.F., Tice, D.M., Hutton, D.G. (1989). Self-presentational motivations and personality differences in self-esteem. *Journal of Personality*, 57, 547-579.
- Baumeister, R.F., Campbell, J.F., Krueger, J.I., Vohs, K.D. (2003). Does High Self-Esteem Cause Better Performance, Interpersonal Success, Happiness or Healthier Lifestyles? *Psychological Science in The Public Interest*, 4, 1-44.
- Baumeister, R.F., Bushman, B.J. (2008). *Social Psychology & Human Nature*. Belmont: Thomson Wadsworth.
- Benson, J.F. (1990). Gender differences in social networks. *The Journal of Early Adolescence*, 10, 472-495.

- Boucher, M.D. (2004). A contextual approach to social anxiety in adolescence: The effects of social role discrepancy and self-worth. *Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering*, 65.
- Burušić, J. (2003). *Individualne razlike i stilovi samopredstavljanja*. Doktorska disertacija. Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.
- Chiu, L.H. (2001). Sociometric status and self-esteem of American and Chinese school children. *The Journal of Psychology*, 121, 547-552.
- Coie, J.D., Kupersmidt, J.B. (1983). A behavioral analysis of emerging social status in boy's groups. *Child Development*, 54, 1400-1416.
- Coopersmith, S. (1967). *The Antecedents of Self Esteem*. San Francisco: W.H. Freeman and Co.
- Crick, N.R., Ladd, G.W. (1993). Children's perception of their peer experiences: Attributions, loneliness, social anxiety and social avoidance. *Developmental Psychology*, 29, 244-254.
- Crowne, D.P., Marlowe, D. (1964). *The approval motive. Studies in evaluative dependence*. New York: Wiley.
- Denissen, J.J., Penke, L., Schmitt, D.P., van Aken, M.A. (2008). Self-esteem reactions to social interactions: evidence for sociometer mechanisms across days, people, and nations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95, 181-196.
- Dion, K., Berscheid, E., Walster, E. (1972). What is beautiful is good. *Journal of Personality and Social Psychology*, 24, 285-290.
- Duncan, M.K., Cohen, R. (1995). Liking within the peer group as a function of childrens sociometric status and sex. *Child Study Journal*, 25, 265-287.
- Eagly, A.H., Ashmore, R.D., Makhijani, M.G., Longo, L.C. (1991). What is beautiful is good, but...: A meta-analytic review of research on the physical attractiveness stereotype. *Psychological Bulletin*, 110, 109-128.
- Eronen, S., Nurmi, J.E. (2001). Sociometric status of young adults: Behavioural correlates, and cognitive-motivational antecedents and consequences. *International Journal of Behavioral Development*, 25, 203-213.
- Feingold, A. (1992). Good-looking people are not what we think. *Psychological Bulletin*, 111, 304-341.
- Hartup, W.W. (1989). Social relationships and their developmental significance. *American Psychologist*, 44, 120-126.
- Haupt, A.L., Leary, M.R. (1997). The ael of worthless groups: Moderating effects of trait self-esteem. *Group Dynamics*, 2, 124-132.
- Hawley, P.H., Johnson, S.E., Mize, J.A., McNamara, K.A. (2007). Physical attractiveness in preschoolers: Relationships with power, status, aggression and social skills. *Journal of School Psychology*, 45, 499-521.
- Hymel, S., Vaillancourt, T., McDougal, P., Renshaw, P.D. (2002). Peer acceptance and rejection in childhood. U P.K. Smith, C.H. Hart (ur.), *Blackwell Handbook of Childhood Social Development*, 265-284. Malden, Oxford, Carlton: Blackwell Publishing.
- Inderbitzen, M.H., Walters, S.K., Bukowski, L.A. (1997). The role of social anxiety in adolescent peer relations: differences among sociometric status groups and rejected subgroups. *Journal of Clinical Child Psychology*, 26, 338-348.

- Jiang, X.L., Cillessen, A.H.N. (2005). Stability of continuous measures of sociometric status: a meta-analysis. *Developmental Review*, 25, 1-25.
- Kleck, R.E., Richardson, S.A., Ronald, L. (1974). Physical Appearance Cues and Interpersonal attraction in Children. *Child Development*, 45, 305-310.
- Kupersmidt, J.B., Coie, J.D., Dodge, K.A. (1990). The role of poor peer relationships in the development of disorder. U S.R. Asher, J.D. Coie (ur.), *Peer rejection in childhood*, 274-308. New York: Cambridge University Press.
- La Greca, A.M., Stone, W.L. (1993). Social anxiety scale for children- revised: Factor structure and concurrent validity. *Journal of Clinical Child Psychology*, 22, 17-27.
- Langlois, J.H., Kalakanis, L., Rubenstein, A.J., Larson, A., Hallam, M., Smoot, M. (2000). Maxims or myths of beauty: A meta-analytic and theoretical review. *Psychological Bulletin*, 126, 390-423.
- Leary, M.R. (1983). Social Anxiousness: the construct and its measurement. *Journal of Personality Assessment*, 47, 66-75.
- Leary, M.R., Tambor, E.S., Terdal, S.K., Downs, D.L. (1995). Self-esteem as an interpersonal monitor: The sociometer hypothesis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 518-530.
- Leary, M.R., Baumeister, R.F. (2000). The nature and function of self-esteem: Sociometer theory. U M. Zanna (ur.), *Advances in experimental social psychology*, 32, 1-62. San Diego: Academic Press.
- Maassen, G.H., Van der Linden, J.L., Akkermans, W. (1997). Nominations, Ratings and the Dimensions of Sociometric Status. *International Journal of Behavioral Development*, 21, 179-199.
- Moreno, J. (1962). *Osnovi sociometrije*. Beograd: Savremena škola.
- Parker, J.G., Asher, S.R. (1987). Peer relations and later personal adjustment: are low accepted children at risk? *Psychological Bulletin*, 102, 357-389.
- Patzer, G.L. (1985). *The physical attractiveness phenomena*. New York: Plenum Press.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton: Princeton University Press.
- Rubin, K.H., LeMare, L.J., Lollis, S. (1990). Social withdrawal in childhood: Developmental pathways to peer rejection. U S.R. Asher, J.D. Coie (ur.), *Peer rejection in childhood*, 217-249. New York: Cambridge University Press.
- Schlenker, B.R., Leary, M.R. (1982). Social anxiety and self-presentation: A conceptualization and model. *Psychological Bulletin*, 92, 641-669.
- Vaughn, B.E., Langlois, J.H. (1983). Physical Attractiveness as a correlate of peer status and social competence in preschool children. *Developmental psychology*, 19, 561-567.
- Wentzel, R.K. (2003). Sociometric status and adjustment in middle school: A longitudinal study. *The Journal of Early Adolescence*, 23, 5-28.
- Wentzel, R.K. (1991). Relations between social competence and academic achievement in early adolescence. *Child Development*, 62, 1066-1078.

PHYSICAL ATTRACTIVENESS AS AN INDICATOR OF SOCIOMETRIC STATUS: THE MODERATING EFFECT OF SELF-ESTEEM AND SOCIAL ANXIETY

Summary

This investigation, which included 325 participants from several Zagreb high schools, studied the relationship between physical attractiveness and sociometric status, with special emphasis on whether self-respect and social anxiety are characteristics which influence the connection between physical attractiveness and sociometric status. The results revealed a significant connection between physical attractiveness and sociometric status. Persons judged to be more physically attractive enjoy a better social standing among their peers. Apart from physical attractiveness, self-esteem is important to the sociometric status of women while the men also value the absence of social anxiety. An important finding of this study indicates a significant moderatory influence of self-esteem on the connection of physical attractiveness and sociometric status – this connection is weaker among participants with high self-respect than is the case among those with lower self-esteem, who consider physical attractiveness to be more important in the attainment of higher social status in a group of peers.

Key words: sociometric status, physical attractiveness, self-esteem, social anxiety